

Kees Verweij

Naar aanleiding van de barnsteenvondsten zoals die in de afgelopen tijd aan het Noordwijkse en Katwijkse strand zijn gedaan, dacht ik in het kader van deze rubriek ook enige aandacht aan dit onderwerp te schenken.

Zoals ook al elders in deze strandloper staat beschreven trok het barnsteen ook vroeger al de aandacht van het publiek. De herkomst was nog niet duidelijk, het-

geen allerlei wonderlijke veronderstellingen opleverde. Het was de Leidse professor Johannes le Francq van Berkheij (1729-1813), die in zijn "Natuurlijke Historie van Holland" 2e deel (1770) uitgebreid op het barnsteen inging. Zo hield hij nog rekening met de mogelijkheid, blijkens onderstaande passage, dat het barnsteen in de toenmalige Zuiderzee nog op een natuurlijke wijze aangroeide.

Behalven dit egt verhaal heb ik in het uitmuntend Hoog Vorstelyk Kabinet van onzen Doorlugtigen Heere Erftadhouder een stuk Barnsteen gezien, 't welk door den Edelen Heer DE SITTER Raadsheer te Groningen, aan het Zeestrand ten Zuidwesten by de Vime in 't Vimehngo kwartier gevonden was; dit stuk was doorschynend, dog afgesleeten, en woeg $4\frac{1}{2}$ lood. Insgelyks toonde my de Heer VOSMAER Directeur van 't gemelde Kabinet, twee a drie kleine stukjes Barnsteen, die zyn Edele my zeide aan 't Scheveninger strand gevonden te zyn; boven dit ben ik nog door den Heer Profesfor GAUBIUS onderrigt, dat dit soort van Barnsteen, in vry groote stukken, ook aan den gemelden Dollaart gevonden word. Een stuk aldaar opgevischt, en door den Heer Profesfor VAN DOEVEREN aan zyn Ed. gezonden, ver- toonde zig, als door de Zee afgesleeten; waar uit ik, overeenkomstig met den gemelden Hoogleeraar, twyfelde, of dit Barnsteen niet mischien uit de Baltische Zee, die dog zeer sterk in de Noordzee vloeit, aldaar was aangevoerd; het welk inderdaad zyne waarfchynlykheid heeft. Deeze gedagten stemt ook met het gevoelen van

HARTMAN, die zegt, dat 'er op eenige Zeeftanden van Europa wel eens Barnsteen gevonden word, die door Tempeesten en Zeevloedten vervoerd is. En dit heeft te meerder fchyns, als men agt geeft op het bovengemelde berigt der Heeren MARTINET en WEERMAN; waar uit blykt, dat de Barnsteen op het vaste Voorland van Urk, tusfchen de aangefpoelde Mollenaarde gevonden word. Ondertusfchen is het egter ook tevens zeer aanneemelyk, dat de Barnsteen insgelyks in die streek natuurlyk groeit; aangezien de Zee de gemelde Stoffe, daar ter plaatse, niet gemaklyk uit de Baltische Zee brengen kan, zonder dat zy alrede eene menigte van Eilandjes omgelopen heeft, en over zeer veele Banken en Schorren heen gedreeven is; behalven dat ze de engte der Zond en die van andere Zeegaten heeft moeten doorloopen; waar by eindelyk nog komt, dat men natuurlyk zou mogen denken, dat de Stroomkeer dezelve eerder aan de Friefche Kusten zoude voeren.

Verder is hier nog een passage afgedrukt van de bewerker van de "Natuurlijke Historie of Uitvoerige Beschrijving der Dieren, Planten en Mineraalen volgens het samenstel van den Heer Linnaeus" uit 1784. De bewer-

ker, de heer Houttuyn, laat tevens een afbeelding zien van een stukje barnsteen, waarin een fossiel insekt opgesloten zit.

De echte Barnsteen wordt gevonden aan de Kusten der Noordelyke Landen, zo van Europa als van Afie. Zy wordt opgeworpen aan de Oevers van Schotland, van Sweeden, Deenemarken en Finland, zelfs aan de Oostkust van Siberieen aan de Ys-Zee. Men heeft ze ook voormaals aan onze Kusten, inzonderheid aan het Eiland Urk in de Zuiderzee, in aangefpoelde Veenboolen, raamelyk veel gevonden, zynde helder geele Stukjes, doch naar 't fchyn niet groot. Een Stuk van vyftihalf Loot, aan 't Groninger Zeeftand voor eenige Jaaren opgegraapt, zig in 't Stadhouderyk Kabinet bevindende, munte in deezen uit (e). Tegenwoordig komt niet dan roode doorschynende Baroffeen aan onze Stranden en by uitsiek zeldzaam voor, zo de Heer BERKHUYZ aanmerkt, hebbende een geelrooden

gloed van binnen, maar eppigzins ruuw van buiten zynde (f). Eenige Heeren, in 't laatst van November deezes Jaars 1783, tot vermaak een Reize naar Schotland, 't welk beoosten Urk, digt aan de Kust van Overysfel, in de Zuiderzee legt, gedaan hebbende, bragten my van daar te rug twee fraaije Stukjes Barnsteen. Het een is geelachtig en raamelyk helder met eenige onzuiverheden, byna een Vingerlid groot; het andere platter, breeder, raoder, doch minder helder; van buiten met Vezellige indrukzels, welke mischien de Groeiing of Stolling in 't Veen aanwyzen. Dit heeft de laagte van anderhalf, de breedte van één, de dikte van een vierde Duims; zynde dus vierkantig, meer dan een Duimlid groot.

Derhalve vertoon ik, in Fig. 2, op PLAAT XXXVII, 'een Stukje fraay doorschynend geele Barnsteen, waar binnen zig zeer duidelyk een gevleugeld Insekt openbaart, dat meer naar 'een Hommel- tje dan naar een Vliegje gelykt.